

3 Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi

“Her Şey Sağlık İçin, Paydaşlar Arası İşbirliği”

29 Kasım- 1 Aralık 2018
The Ankara Otel

TAM BİLDİRİLER KİTABI

3. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi

"Her şey Sağlık İçin, Paydaşlar Arası İşbirliği"

29 Kasım - 1 Aralık 2018 / Ankara

Değerli Katılımcılar,

Sizleri Kongre Düzenleme Kurulu olarak 29 Kasım - 1 Aralık 2018 tarihlerinde Ankara'da The Ankara Otel' de düzenlenecek olan "3. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi" ne davet etmekten mutluluk duymaktayız.

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi olarak ev sahipliğini üstlendiğimiz "Her Şey Sağlık İçin; Paydaşlar Arası İşbirliği" başlığı ile düzenlediğimiz kongremizin temel amacı: Sağlık Bilimleri alanında çalışan profesyonellerin bir araya gelmesini sağlamak, bilgileri güncellemek, paylaşımları artırmak ve paydaşlar arası işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Kongremiz kapsamında konferanslar, paneller, kurslar ve sözel/poster bildiriler yer alacak olup, bilimsel ve sosyal programa ilişkin ayrıntılara sayfamızdan ulaşabilirsiniz.

Sizleri "3. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi"nde görmek ve ağırlamaktan onur duyar, saygı ve sevgilerimizi sunarız.

Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN
Kongre Başkanı
Gazi Üniv. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Dekani

Prof. Dr. Neriman ARAL
Kongre Başkanı
Ankara Üniv. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Dekani

Prof. Dr. Fatma Gül ŞENER
Kongre Başkanı
Hacettepe Üniv. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Dekani

3. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi

"Her şey Sağlık İçin, Paydaşlar Arası İşbirliği"

29 Kasım - 1 Aralık 2018 / Ankara

KURULLAR

Onursal Başkanlar

Prof. Dr. İbrahim USLAN
Gazi Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Erkan İBİŞ
Ankara Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. A. Haluk ÖZEN
Hacettepe Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Metin DOĞAN
Ankara Yıldırım Beyazıt Üni. Rektörü

Prof Dr. Cevdet ERDÖL
Sağlık Bilimleri Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanları

Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN
Gazi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Neriman ARAL
Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Fatma Gül ŞENER
Hacettepe Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı

Kongre Sekreteryası

Prof. Dr. Nevin A. GÜZEL
G. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Dekan Yardımcısı

Prof. Dr. Naile BİLGİLİ
G. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Dekan Yardımcısı

Prof. Dr. Ayten ŞENTÜRK ERENEL
G. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Makbule GEZMEN KARADAĞ
G. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Beslenme ve Diyetetik Bölümü
Öğretim Üyesi

Doç. Dr. Nihan KAFA
G. Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü
Öğretim Üyesi

Hemşirelik Son Sınıf Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları

Kamuran Özdil, Ayşegül Özcan

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Semra ve Vefa Küçük SYO, Halk sağlığı Hemşireliği ABD, Nevşehir

Özet:

Amaç: Çalışma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığı konusundaki tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini; bir üniversitenin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur (N=102). Örneklem seçimine gidilmemiş ve çalışmaya katılmayı kabul eden 86 öğrenci ile araştırma sonlandırılmış ve evrenin %84'üne ulaşılmıştır. Araştırma verileri, "Tanıtıcı Anket Formu" ve "Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği" (YATÖ) kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın uygulanabilmesi için, kurum izni ve katılımcılardan sözel onam alınmıştır. Verilerin analizinde; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve normal dağılıma testlerinden Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %73.3'ünün kadın, % 26.7'sinin erkek ve yaş ortalamalarının 22.16 ± 0.91 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %53.5'i şimdiye kadar 65 yaş ve üzeri bir birey ile aynı evde yaşadığını ve %94.2'si klinik uygulamalarda yaşlı bireye bakım verdiğini ifade etmiştir. Öğrenciler yaşlılık kavramını; şefkat (%76.7), güçsüzlük (%73.3), hastalık (%69.8) ve yalnızlık (%69.8) ifadeleri ile eşleştirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalama değeri 85.46 ± 8.08 , alt boyutların puan ortalama değerleri ise; yaşlının yaşamını sınırlama 35.02 ± 4.68 , yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık 31.25 ± 4.44 ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık 19.18 ± 3.23 olduğu ve tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Sonuç olarak geleceğin sağlık profesyoneli olan hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Tutum; Yaşlılık; Hemşirelik Öğrencisi, Ayrımcılık

Attitudes of Nursing Senior Students towards Ageism

Abstract:

Objective: The aim of this study was to determine the attitudes of senior nursing students on elderly discrimination.

Method: The universe of the descriptive study; nursing department of a university was formed by fourth grade students (N = 102). The study was completed with 86 students who accepted to participate in the study and 84% of the population was reached. The data were collected by using "Introductory Questionnaire" and "Elder Discrimination Attitude Scale Anket". In order to carry out the study, the permission of the institution and verbal consent were obtained from the participants. In the analysis of the data; Shapiro-Wilk test was used for number, percentage, mean, standard deviation and normal distribution tests.

Results: Of the students, 73.3% were female and 26.7% were male and the mean age was 22.16 ± 0.91 . 53.5% of the students stated that they lived in the same house with 65 years old and above, and 94.2% of them stated that they give care to the elderly person in clinical applications. The concept of old age students; He stated that he matched with compassion

(76.7%), weakness (73.3%), disease (69.8%) and loneliness (69.8%). The average value of the total score of the students is 85.46 ± 8.08 , while the mean values of the sub-dimensions are; 35.02 ± 4.68 , the positive discrimination towards the elderly, 31.25 ± 4.44 and the negative discrimination against the elderly were 19.18 ± 3.23 and their attitudes were found to be positive.

Conclusion: As a result, it was determined that nursing students who are health professionals of the future have a positive attitude towards elderly individuals.

Keywords: Attitude; elderly; Nursing Student, Ageism

GİRİŞ VE AMAÇ

Dünya nüfusunun 2015 yılında %8,5'ini yaşlı nüfusun oluşturduğu ve en yüksek yaşlı nüfus oranına sahip ilk üç ülkenin sırasıyla %30,4 ile Monako, %26,6 ile Japonya ve %21,5 ile Almanya olduğu; Türkiye bu sıralamada 167 ülke arasında 66. sırada yer aldığı belirtilmektedir. Ülkemizde de yaşlı nüfus giderek artmaktadır. Türkiye'de yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı 2014 yılında %8 iken 2015 yılında %8,2'ye, 2016 yılında ise %8.3'e yükseldiği belirtilmektedir (TÜİK 2014-2017).

Artan yaşlı nüfus, kronik hastalık prevalansının artması, yaşlanma ile ortaya çıkan fizyolojik ve psikososyal değişikliklere bağlı olarak bakım sorunlarını da getirmektedir. Artan bakım sorunları arasında sağlık hizmeti sunan personelin özellikle hemşirelerin yaşlılara yönelik önyargıları, tutumları ve değerleri ile ilişkili olan yaşlı ayrımcılığının yer aldığı belirtilmektedir (Yılmaz ve Terzioğlu 2010; Özdemir ve Bilgili 2014).

Literatürde hemşirelik bölümü öğrencilerinin ve hemşirelerin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını gösteren çalışmaların yanı sıra (Tuncer ve ark. 2018; Köse ve ark.2015; Shojaei and Masoumi 2014) olumlu tutumlara sahip olduklarını gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Demiray ve Yılmaz 2017; Yılmaz ve İnce 2017; Ünsar ve ark. 2015). Oysaki hemşirelerin, yaşlılık dönemini bireyin kendisi ve çevresi ile barışık, doyumlu bir şekilde yaşayabilmesi için, yaşlılığa ilişkin bu olumsuz ön yargıların değiştirilebilmesi ve yaşlı ayrımcılığının ortadan kaldırılabilmesinden de sorumlu olduğu belirtilmektedir (Yılmaz ve Terzioğlu 2010). Bu nedenle; geleceğin sağlık profesyoneli olan hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesinin, yaşlı bireylere sunulacak bakım hizmetlerinin geliştirilmesinde ön koşul olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışma, hemşirelik son sınıf öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığı konusundaki tutumlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırmanın deseni tanımlayıcı nitelikte planlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; bir üniversitenin hemşirelik bölümü dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur (N=102). Örneklem seçimine gidilmemiş ve çalışmaya katılmayı kabul eden 86 öğrenci ile araştırma sonlandırılmış ve evrenin %84'üne ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, "Tanıtıcı Anket Formu" ve "Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği" (YATÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Anket Formu: Anket formunda öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular ile yaşlılık kavramı ve yaşlı bireye bakım verme durumlarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır (Özdemir ve Bilgili 2009, Yılmaz ve Özkan 2010)

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ): Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) , yaşlının yaşamını sınırlamaya, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık konularını içeren üç alt boyutlu 23 maddeden oluşan bir ölçektir. YATÖ Vefikuluçay tarafından 2008 yılında geliştirilmiş ve geçerlilik-güvenirlilik (Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı 0,80) çalışması yapılmıştır. Ölçek yaşlıya ilişkin ifadelerin yer aldığı her madde için "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum", "tamamen katılıyorum" seçenekleri olan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum cümlelerine; tamamen katılıyorsa "5" puan, katılıyorsa "4" puan, kararsızsa "3" puan, katılmıyorsa "2" puan, kesinlikle katılmıyorsa "1" puan olacak şekilde puanlandırılmıştır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutum cümleleri ise; tamamen katılıyorsa "1" puan, katılıyorsa "2" puan, kararsızsa "3" puan, katılmıyorsa "4" puan, kesinlikle katılmıyorsa "5" puan olacak şekilde puanlandırılmıştır (Vefikuluçay 2008).

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmacılar tarafından öğrencilere açıklama yapılarak, sözlü onamları alınan ve araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere grup anket yöntemi ile sınıf ortamında toplanmış ve cevaplama süresi yaklaşık olarak 15 dk sürmüştür. Veriler, 06.03.2017-09.03.2017 tarihleri arasında yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde; sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve normal dağılıma testlerinden Shapiro-Wilk testi kullanılmıştır. Normal dağılım göstermeyen verilerin analizi Non-Parametrik testler yardımı ile yapılmıştır. Bağımsız iki grubun karşılaştırılmasında Mann Whitney U ve üç ve daha fazla grubun karşılaştırılmasında Kruskal Wallis istatistik testleri kullanılmıştır. $p < 0.05$ değeri istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir

Etik

Araştırmanın uygulanabilmesi için, kurum izni ve katılımcılardan sözel onam alınmıştır.

BULGULAR

Öğrencilerin %73.3'ünün kadın, % 26.7'sinin erkek ve yaş ortalamalarının 22.16 ± 0.91 olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %53.5'i şimdiye kadar 65 yaş ve üzeri bir birey ile aynı evde yaşadığını, %94.2'si klinik uygulamalarda yaşlı bireye bakım verdiğini, %68.6'sı mezuniyet sonrası yaşlı bireyle çalışmayı istediğini, %57'si eğitimleri süresince yaşlı bakımı ile konuları yeterli bulduğunu ifade etmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Hemşirelik Öğrencilerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (n:86)

Değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	63	73.3
Erkek	23	26.7
En uzun yaşadığı yer		
İl	50	58.1
İlçe	22	25.6
Köy	14	16.3
Yaşlı bireyle aynı evde yaşama durumu		
Evet	46	53.5
Hayır	40	46.5
Klinik ortamda yaşlı bireye bakım verme		
Evet	81	94.2
Hayır	5	5.8
Hemşirelik eğitiminde yaşlı bakımı ile ilgili konuları yeterli bulma		
Evet	49	57.0
Hayır	37	43.0
Mezuniyet sonrası yaşlı bireyle çalışmayı isteme		
Evet	59	68.6
Hayır	27	31.4
Yaş ortalaması: 22.16 ± 0.91 (Min:20, Maks:26)		

Öğrenciler yaşlılık kavramını; şefkat (%76.7), güçsüzlük (%73.3), hastalık (%69.8), yalnızlık (%69.8), bağımlılık (%67.4), zihinsel azalma (47.7) ve bilgelik (%43.0) ifadeleri ile eşleştirdiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin Yaşlılık Kavramına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı*

Yaşlılığa ilişkin görüşler	n	%
Şefkat	66	76.7
Güçsüzlük	63	73.3
Hastalık	60	69.8
Yalnızlık	60	69.8
Bağımlılık	58	67.4
Zihinsel azalma	41	47.7
Bilgelik	37	43.0
Depresyon	17	19.8
Yoksulluk	9	10.5
Çirkinlik	6	7.0
Politik güç	6	7.0
Mutluluk	6	7.0
Diğer	7	8.1

*katılımcılar birden fazla yanıt vermiştir.

Öğrencilerin YATÖ toplam puan ortalama değeri 85.46 ± 8.08 , alt boyutların puan ortalama değerleri ise; yaşlının yaşamını sınırlama 35.02 ± 4.68 , yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık 31.25 ± 4.44 ve yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık 19.18 ± 3.23 olduğu ve tutumlarının olumlu olduğu saptanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3. Yaşı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) ve alt puan ortalamaları

Ölçek toplam ve alt boyutlar	X ± SD	Min. Değer – Max. Değer	Cronbach α	Cronbach α^*
Yaşlının Yaşamı Sınırlama	35.02 ±4.68	17-43	0.70	0.70
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	31.25± 4.44	19-40	0.70	0.70
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	19.18±3.23	12-27	0.68	0.67
Yaşlı Ayrımcılığı Toplam Puan	85.46 ±8.08	60-106	0.70	0.80

*Orijinal Ölçeğin Cronbach α 'sı (Vefikuluçay, 2008)

Tablo 4: Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri ile YATÖ Ölçeğinden Alınan Puanlar Arasındaki Farkın Dağılımı

Tanıtıcı Özellikler		Yaşlımın Yaşamı Sınırlama	Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	Yaşlı Ayrımcılığı Toplam Puan
		Ortanca (25-75)	Ortanca (25-75)	Ortanca (25-75)	Ortanca (25-75)
Cinsiyet	Kadın	36.0(33.0-38.0)	31.0(28.0-34.0)	20.0(16.0-22.0)	86.0(81.0-90.0)
	Erkek	34.0(33.0-38.0)	33.0(30.0-35.0)	19.0(17.0-20.0)	84.0(82.0-91.0)
Test İstatistiği p		633.0 0.370	434.50 0.004	607.0 0.249	717.0 0.942
En uzun Yaşadıkları Yer	İl	35.5(33.0-38.0)	31.0(29.0-34.0)	20.0(16.7-22.0)	86.0(81.7-90.2)
	İlçe	34.5(32.0-38.0)	32.0(29.5-34.0)	20.0(16.0-20.2)	84.0(79.7-90.0)
	Köy	36.0(33.0-38.2)	32.0(26.2-35.0)	18.5(16.7-22.0)	90.0(85.0-101.0)
Test İstatistiği p		1.376 0.503	0.042 0.979	0.432 0.806	0.727 0.695
Yaşlı bireyle aynı evde yaşama durumu	Evet	36.0(32.7-38.2)	31.0(29.0-35.0)	20.0(17.0-22.0)	85.5(81.0-91.0)
	Hayır	35.5(33.0-38.0)	31.0(31.0-34.0)	19.0(6.0-22.0)	85.5(81.2-88.7)
Test İstatistiği p		895.0 0.828	886.0 0.768	813.0 0.352	881.0 0.735
Klinik ortamda yaşlı bireye bakım verme	Evet	35.0(33.0-38.0)	31.0(29.0-34.0)	20.0(17.0-22.0)	85.0(81.0-90.0)
	Hayır	37.0(36.0-37.5)	33.0(29.5-37.5)	17.0(15.0-2.0)	90.0(85.5-90.59)
Test İstatistiği p		149.0 0.321	118.0 0.001	165.0 0.487	132 0.193
Mezuniyet sonrası yaşlı bireyle çalışmayı isteme	Evet	35.0(33.0-38.0)	32.0(30.0-34.0)	20.0(16.0-22.0)	86.0(82.0-90.0)
	Hayır	36.0(33.0-38.09)	31.0(28.0-33.0)	20.0(17.0-21.0)	85.0(80.0-91.0)
Test İstatistiği p		724.0 0.498	572 0.002	793.0 0.974	788.0 0.937

MU*:Mann Whitney U testi

KW**.:Kruskall Wallis Varyans Analiz Testi

Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre YATÖ puanları arasındaki dağılım incelenmiştir. Öğrencilerin cinsiyete göre YATÖ puan ortalamaları değerlendirildiğinde; yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutu puanında grupları arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu erkek öğrencilerin puanlarının kız öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Benzer şekilde klinik ortamda yaşlı bireye bakım veren öğrenciler ve mezuniyet sonrası yaşlı bireyle çalışmayı isteyen öğrencilerin yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$).

TARTIŞMA

Bu çalışmada; hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları değerlendirilmiş ve genel olarak tutumlarının olumlu yönde olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Literatürde hemşirelik bölümü öğrencilerinin ve hemşirelerin yaşlı bireylere karşı olumsuz tutumlara sahip olduklarını gösteren çalışmaların yanı sıra (Shojaei and Masoumi 2014; Köse ve ark.2015; Tuncer ve ark. 2018) olumlu tutumlara sahip olduklarını gösteren çalışmalar da yer almaktadır (Ünsar ve ark. 2015; Demiray ve Yılmaz 2017; Yılmaz ve İnce 2017). Çalışmamızda yaşlı ayrımcılığına ilişkin elde edilen sonuçların olumlu yönde olmasının yaşlı bakımı açısından gelecekte katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Öğrencilere “yaşlılık” kelimesinin hangi kavramları çağrıştırdığı sorulduğunda; şefkat (%76.7), güçsüzlük (%73.3), hastalık (%69.8), yalnızlık (%69.8), bağımlılık (%67.4), zihinsel azalma (47.7) ve bilgelik (%43.0) ifadeleri ile eşleştirdikleri saptanmıştır (Tablo 2). Ünsar ve arkadaşlarının çalışmasında; çalışmamızla benzer şekilde öğrencilerin %78.1’inin şefkat, kavramını ilk sırada ifade ettiği belirtilmiştir (Ünsar ve ark. 2015). Ancak literatürde yaşlılık kelimesi ile yalnızlık, yoksulluk gibi olumsuz kavramlarla eşleştirdiği çalışmalarda yer almaktadır (Altay ve Aydın 2015; Adıbelli ve ark. 2013). Bizim çalışmamız da şefkat sonrasındaki çoğu kavramın hastalık, yalnızlık, bağımlılık gibi olumsuz kavramlar olduğu görülmektedir. Yaşlılığa ilişkin algının yaşlı bireylere karşı olumlu ya da olumsuz tutuma sahip olmada ön koşullardan biri olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin %68.6’sının mezuniyet sonrası yaşlı bireye bakım vermekte istekli olduğu ve bu durumun yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutu puanı arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (Tablo 4). Çalışmamızla benzer şekilde bazı çalışmalarda öğrencilerin mezuniyet sonrası yaşlı grupla çalışmak istedikleri saptanmıştır (Altay ve Aydın 2014; Kulakçı 2010). Ancak bu durumun tam tersine mezuniyet sonrası yaşlı bireyle çalışmak istemeyen ya da çok az bir oranda öğrencinin istekli olduğunu belirten çalışmalarda yer almaktadır (Adıbelli ve ark. 2013; Ünsar 2015).

Mezuniyet sonrası yaşlı bireye bakım verme isteğini etkileyebilecek faktörlerden en önemlisinin meslek eğitim boyunca bu konuda farkındalığın sağlanması için yeterli düzeyde müfredatta ele alınmasının gerekli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada da öğrencilerin %57’si Hemşirelik eğitiminde yaşlı bakımı ile ilgili konuları yeterli bulduğunu belirtmiştir. Hemşirelik öğrencilerin yaşlı bireylere yönelik ayrımcılık tutumlarının incelendiği farklı çalışmalarda öğrencilerin yaşlı bakımı konusunda aldıkları eğitimi yeterli bulmadıkları saptanmıştır (Adıbelli ve ark. 2013; Kulakçı 2010). Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı raporunda, “sağlık bakımı gereksinimi olan yaşlı bireylere hemşirelik süreci doğrultusunda bakım verebilme” hedefi ile hemşirelik müfredatında iletişim ve yaşlı sağlığı ve bakımı konusu altında ele alınması gerektiği belirtilmiştir (HUÇEP 2014). Ortak müfredat geliştirme ve kullanma çabalarına rağmen; hemşirelik eğitime ilişkin müfredat farklılıklarından dolayı geriatri, gerontoloji eğitimine ilişkin ayrılan sürenin de farklı olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin %53.5’nin yaşlı bireyle aynı evde yaşadığı saptanmış ancak burumla yaşlı bireye yönelik ayrımcılık tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmamıştır. Çalışmamızın aksine farklı çalışmalarda yaşamının herhangi bir döneminde yaşlı bireyler aynı evde yaşayan öğrencilerin ya da sağlık çalışanlarının YATÖ puanlarının yaşamayanlara göre daha yüksek olduğu ve gruplar arası farkın anlamlı olduğu

belirtilmektedir (Ünsar ve ark. 2015; Güven ve ark. 2012; Ünalın ve ark. 2012; Yılmaz ve ark. 2010). TÜİK verilerine göre; yaşlı bireylerin 2017 yılında en önemli mutluluk kaynağının %65,8 ile ailelerinin, ikinci sırada gelen mutluluk kaynağının ise %16,5 ile çocuklarının olduğu görülmektedir (TÜİK 2017). Ülkemiz aile yapısındaki değişim her ne kadar çekirdek aileye doğru olsa da geleneksel aile yapısı ve kültürün sürdürülmesi sadece yaşlı bireyin mutluluk kaynağı olarak kalmayıp, diğer aile üyelerinin özellikle torunların yaşlı bireyle yaşamı paylaşması, onlarından deneyimlerinden faydalanması gibi birçok değeri gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılığın azaltılmasında ya da önlenmesinde yaşlı bireyle birlikte yaşamak kadar önemli olan bir başka deneyimde hemşirelik eğitimi boyunca yaşlı bireye bakım vermedir. Bu çalışmada; öğrencilerin tamamına yakınının (%94.2) klinik ortamda yaşlı bireye bakım verdiği ve bu durumun yaşlılığa yönelik olumlu ayrımcılık alt boyut puanı arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0.05$) (Tablo 4). Benzer şekilde birçok çalışmada klinikte yaşlılara bakım verme durumunun öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını olumlu yönde etkili olduğu saptanmıştır (Ünsar ve ark. 2015; Altay ve Aydın 2014; Adıbelli ve ark. 2013; Karadağ ve ark. 2012; Shannon et. al. 2008).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak bu çalışmada, geleceğin sağlık profesyoneli olan hemşirelik öğrencilerinin yaşlı bireylere ilişkin olumlu tutuma sahip olduğu saptanmıştır. Bu çalışma son sınıf öğrencilerine ilişkin bulgularla sınırlı olup; yaşlı ayrımcılığı ile mücadele edebilmek için öğrencilerin eğitimlerinin ilk yıllarından itibaren yaşlı bireye bakım verebilecekleri ortamların sağlanması, artırılması, yaşlılık kavramının müfredatın farklı ders ve konularında ele alınmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Adıbelli D, Türkoğlu N, Kılıç D. Öğrenci Hemşirelerin Yaşlılığa İlişkin Görüşleri ve Yaşlılara Karşı Tutumları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 2013; 6(1): 2-8.

Altay B, Aydın T. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi. Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi, 2015; 12(1): 11-18.

Demiray T, Dal Yılmaz Ü. Opinions of the Nursing Students on Ageism. Istanbul Medical Journal, 2017; 18(1): 7-12.

Güven ŞD, Muz GU ve Ertürk NE. Üniversite öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları ve bu tutumların bazı değişkenlerle ilişkisi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;15:99-105.

HUÇEP. YÖK Hemşirelik Ulusal Çekirdek Eğitim Programı (HUÇEP) Komisyon Raporu 2014.

İstatistiklerle Yaşlılar, 2014. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27595>

İstatistiklerle Yaşlılar, 2017. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27595>

Karadağ E, Vardar İnkaya B, Karatay G. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi; 2012; 28:31-40.

Köse G, Ayhan H, Taştan S, İyigün E, Hatipoğlu S, Açıkkel CH. Sağlık alanında farklı bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Gulhane Medical Journal*, 2015; 57(2): 145-152.

Kulakçı H. Hemşirelik Lisans Programı Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Yaşlılık ve Yaşlanmaya İlişkin Düşüncelerinin ve Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *DEUHYO ED*, 2010; 3(1): 15-22.

Özdemir Ö, Bilgili N. Sağlık hizmetlerinde yaşlı ayrımcılığı. *Gülhane Tıp Dergisi*, 2014; 56(2): 128-131.

Özdemir Ö, Bilgili N. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına İlişkin tutumları. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Hemşirelik Programı. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara. 2009.

Shannon J, Voogt BA, Mickus M, Santiago O, Herman SE. Attitudes, experiences and interest in geriatrics of first-year allopathic and osteopathic medical students. *J Am Geriatr Soc* 2008;56:339-44.

Shojaei F, Masoumi N. Comparison of the Attitudes of Second and Fourth Year Nursing Students towards Hospitalized Elderly. *Crescent Journal Of Medical And Biological Sciences*. 2014;1(1):13-17.

Tuncer F, birinci basamak sağlık hizmeti veren Kurumlarda çalışan sağlık personelinin Yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının Belirlenmesi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kayseri. 2018.

Ünsar S, Özgül E, Kurt S, Fulya T, Sekmen I, Sak C, Türksen S. Hemşirelik öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 2015; 4(2): 61-67.

Vefikuluçay D. Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 2008.

Yılmaz DV, Terzioğlu F. Yaşlı Ayrımcılığı ve Hemşirelik. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 2010; 2(2): 137-144.

Yılmaz MÇ, İnce FZ. Relationship between nursing and elderly care students'attitudes towards ageism. *Belitung Nursing Journal*, 2017; 3(4): 281-296.